

Arotake Pukapuka

Nā Paul Te Kakapaiwaho Tibble

He aha te tohu o te kaituhi pūrākau? He tohunga ana ki tana mahi? Ka āhei tēnei tūmomo tohunga ki te whakairo kōrero hei tao kupu, tītī rawa ki te whatumanawa. Kia ahatia? Kia rongo ai koe i te mamae, i te riri, i te kata, i te koa, i ngā kare ā-roto. E kore e taea te karo. Ko te mahi a te tohunga nei, he tārai waka kōrero hei kawē atu i a koe ki tua o mahara, ki wā kē, ki wāhi kē.

I roto i te pukapuka nei a 'Makorea', ka kawea koe e Te Heikōkō ki Te Waipounamu i ngā tau 1828 - 1837. He wā i tutū ai te puehu, he wā i haoa ai Te Waipounamu rā e Ngāti Toa, e Te Āti Awa, e ngā iwi i whai atu i ngā heke a Te Rauparaha. Koinā te aronga o tēnei pūrākau, arā, ko te whai oranga o te momo tuawahine, tuatangata nei a te makorea. He kupu anō te makorea mō te mōrehu. Ka mīharo au ki ngā makorea nei e kimi ana i te huarahi tika hei whāinga mā rātou i roto i te wā o te riri.

Ahakoia te wā o te riri, ahakoia ka riro atu ā rātou tamariki, tāne, tungāne, pāpā ki te ahi a Tūmataunga, ka tūmanakohia tonuhia ngā makorea wāhine mō tētahi ao e ora tonu ai ō rātou uri. Ka whai tonu rātou i ō rātou kare ā-roto.

Ka tīmata te pukapuka i Te Tai o Maro Kura, he makorea ngā māhanga a Māia rāua ko Manako nō te pā o Kai Kōura. Kua patua katoatia tō rāua hapū. Ka oma rāua ki tuawhenua, kei reira pea te oranga mō rāua.

Ka peka atu te kōrero ki te hapū o Ngāi Tūahuriri ki Kaiapoi, ki ngā tamatāne a Raumoa rāua ko Whaitā. Kua rua tau rāua e whanga ana kia whakatūwherahia anōhia te whare wānanga. Ko ngā pakanga o Kāi Huānga te take. I tētahi wā ka waimarie rāua ki te haere i te taha o tō rātou rangatira a Te Maiharanui ki runga i te kaupuke rā a te 'Elizabeth'. Me kī pēnei, kua hītori rātou. Heoi anō, ka whai oranga hoki te tokorua nei hei makorea.

Ka peka atu te pūrākau nei ki ētahi atu kiripuaki, ki ētahi atu karanga iwi, karanga hapū, ki ngā mahinga kai, ki ngā tai e whā o Te Waipounamu.

I a au e pānui ana i te pūrākau nei, ka mīharo au ki ngā mahi a ngā tīpuna, pērā i te pōhā tītī, te hanga

whakaruruhau mō te wā o te hōtoke, te kimi kai, te takahi i ngā ara pounamu, arā atu, arā atu. I a au i te whare wānanga, nā Jim Williams mātou i ako mō ngā 'mahika kai' o Kāi Tahu. Nā Te Heikōkō au i kawē ki reira.

He tokomaha ngā kiripuaki o te pūrākau nei. Engari, ki te ū tonu koe ki te pūrākau nei, ka mārama ake te whai haere i ngā kōrero. Kua tāpiritia atu ētahi mahere hei āwhina atu i tō whai i te kōrero pūrākau nei. Ahakoia nō tērā rua rau tau tēnei pūrākau, ka whakamahia te reo o nāianei e Te Heikōkō. He mārama ngā kōrero.

Tērā ētahi kupu uaua, engari, mā te horopaki o te korero ka mārama aua kupu.

Reo Māori mai, reo Pākehā mai rānei koinēi tētahi o ngā tino pukapuka kua pānuitia e au. Kua waimarie tātou i a Te Heikōkō. He tuatahi tēnei pukapuka, he pūrākau reo Māori mō te hunga pānui pukapuka kei waho atu i ngā kura. Ahakoia tēnā, he mea hoko te nuinga o ēnei pukapuka nā Te Tāhuhu o te Mātauranga. Nā reira, karanga atu ki ō koutou hoa māhita kia tonu atu ki te nama wāea kore utu nei: 0800 800 570 mō Makorea, tau 10559

MAKOREA

Kāterina Te Heikōkō Mataira



Ahuru Enterprises Ltd.